

ΣΤΡΑΤΗ ΜΥΡΙΒΗΛΗ «*Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ*» Ἀθήνα 1930.

Γιὰ τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Μυριβήλη γράφτηκαν δίκαια πολλὰ ἐπαινετικά. Τὸ συγκρίναν με ἄλλα ξένα βιβλία σχετικά κι' αὐτὰ με τὸν πόλεμον καὶ πολλοὶ τὸ βρῆκαν ἀνώτερον ἀπ' τὰ γερμανικὰ καὶ τὰ γαλλικὰ τοῦ ἴδιου εἴδους. Ἐμᾶς δὲ μᾶς ἀρέσει κατ' ἀρχὴν ἡ συγκριτικὴ κριτικὴ. Τὸ ἔργον τοῦ κ. Μυριβήλη εἶναι πρῶτα-πρῶτα νομίζομε νεοελληνικὸ καὶ συγγραφικὰ καὶ ἰδεολογικὰ.

Βέβαια ἡ πνοὴ του εἶναι ἡ ἴδια πανανθρώπινη μεταπολεμικὴ πνοὴ, μὰ ἡ αἰσθηματικὴ του ὄψη, τὸ ἠθικόν, ἠθολογικόν καὶ ψυχολογικόν του συγκρότημα εἶναι κυρίως ρωμέϊκα. Τὸ βιβλίον ἄλλωστε αὐτὸ στὴν πρῶτὴν του ἐκδοτικὴ μορφὴ προσηγήθηκε ἀπτὰ παρόμοια ξένα ἱστορήματα. Βέβαια κείνον πού ἀπαραίτητα πρέπει νὰ σημειωθεῖ γιὰ τὸ ἔργον τοῦ κ. Μυριβήλη εἶναι πὼς ἀδικιέται, ὅπως ἀδικοῦνται καὶ ὅλα τὰ καλὰ δημιουργικὰ μας ἔργα στὴ διάδοσιν ἐξ αἰτίας τῆς γλώσσας. Ποῦ οἱ χιλιάδες ἀντιτύπων τῶν ξένων τέτοιων βιβλίων πού κατέλαβαν τελευταῖα ὅλη τὴ βιβλιοπωλικὴ κίνησιν, καὶ ποῦ τὰ μερικὰ ἀντίτυπα πού θὰ διατέθησαν ἀπτὸ «*Ἡ Ζωὴ ἐν τάφῳ*».

Τόσο ζωντανόν, τόσο δυνατὰ παρουσιασμένον, τόσο μαστορικὰ δουλεμένον καὶ ἀναπτυγμένον εἶναι τὸ θέμα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ πού μᾶς ἤρθε σὰν ἀνακούφισιν, σὰν ἐνθάρρυνσιν γιὰ τὸ πεζογράφημά μας. Σπάνια διαβάξει κανεὶς μιὰ τέτοια ἀριστουργηματικὴ πρόζα, μὲ τόσο ἀλληλένδετη ἐσωτερικὴ ὕψιν, τέτοιον παλμόν. Ἡ φράσιν μικρὴ καὶ γοργὴ τέλεια ταυτισμένη με τὴν ψυχοσύνθεσιν τοῦ ἔργου. Ἕνας στρατιώτης, ἕνας καημένος στρατιώτης τοῦ τελευταίου μεγάλου πολέμου πού πλημμυρίζουν στὸ μυαλὸ του γεγονότα καὶ σκέψεις καὶ στὴν καρδίαν του ἀκόμη αἰσθήματα καὶ τὰ γράφει ἀπτὸ μέτωπον ὅλα, ὡς τὴν πιδ ἑλάχιστη μὰ σημαίνουσα λεπτομέρεια, στὴν καλὴν του. Νοιώθει τὴν ἀνάγκην νὰ σκορπίσει τὴ δυναμικότητά του κάπου, νὰ δοθεῖ, ἀφοῦ ὁ τελειοποιημένος πόλεμος τὸν ἔχει κλείσει στὸ χαράκωμα καὶ τοῦ στερεεῖ καὶ τὴν παραμικρότερην αὐθόρμητη δρῶσιν.

*Ἀφταστές εἶναι οἱ σελίδες πού ὁ συγγραφέας περιγράφει, ἡ μᾶλλον ζωντανεῖται τὰ δεινὰ τὰ σωματικὰ καὶ ψυχικὰ τοῦ φυλακισμένου στρατιώτη μὲς στὸ χαμηλόσκεπον ἄμπρι. Κεῖνος περιέμενε τὸν παλαιὸν πόλεμον με τὰ θρυλλικὰ ἠρωϊκὰ κατορθώματα, τὴ μάχην στῆθος με στῆθος, τὴ νίκη ἢ τὸ θάνατον. Καὶ τὸν κλείσανε μὲς στὸ τρομερὸ ἄμπρι ὅπου ὁ θάνατος τοῦκανε μιὰ ὑπουλὴ καταδίωξιν χωρὶς νὰ τοῦ παρέχεται ἡ εὐκαιρία νὰ ὑπερασπιστεῖ, χωρὶς νὰ τοῦ δίνεται τοῦλάχιστον νὰ καταλάβει, γιὰ ποιὸν ἢ γιὰτι πεθαίνει. Ὁ ἄλλος ὁ πόλεμος σοῦ ξύπναγε τοῦλάχιστον τὰ ἄγρια ἐνστικτα, σοῦδειχνε τὴν περίστασιν νὰ φανεῖς γενναῖος καὶ τὸ κατόρθωμά σου εἶχε καὶ κάποια σημασία γιὰ τὸ γενικὸ ἀποτέλεσμα. Μὰ στὸν τελευταῖον πόλεμον ἦσαν τὰ μυριοστὸ ἐνὸς συνόλου πού σὲ χρειάζονταν γιὰ συμπλήρωσίν του καὶ γιὰ ὄργανόν του. Μηχανὴ μὲς στὶς μηχανές. Ποῦ νὰ ἀντέξουν ἰδανικὰ καὶ ὄνειρα μὲς σὲ μιὰ μαρτυρικὴ καὶ χωρὶς πιθανὸ γνωστὸ τέλος περιπέτεια στὴν ὁποία

έχανες σιγά-σιγά όλη σου τήν ενεργητικότητα κι αφήνοσουν έρ-
μαιο στή μοιραία λύση.

Υπάρχουν σελίδες στο «Η Ζωή έν Τάφω» υπέροχες, περιγρα-
φές μεγάλης συγγραφικής ικανότητας, «εικόνες ζωντανές, σκέψεις
μεστές. Τό ταλέντο του κ. Μυριβήλη, του σεμνού αυτού λογοτέχνη
της Μιτυλήνης, μās δίνεται στήν άκέραια φόρμα του, μ' όλη τή
μαστορική δύναμη τών μεγάλων συγγραφέων.

P. Σ.

ΘΩΜΑ Π. ΛΑΛΑΠΑΝΟΥ «Βήματα στή χλόη». Μ' ένα γράμμα
του Κωστή Παλαμά. (Αθήναι, 1930).

Καμμιά είκοσαριά ποιήματα, στα όποια διαβλέπει κανείς άρ-
κετά καλλιτεχνικά χαρίσματα. "Αν μάλιστα λάβωμε υπ' όψιν ότι
είνε ή πρώτη συλλογή που παρουσιάζει ό κ. Λαλαπάνος (τουλάχισ-
τον ό κ. Παλαμάς λέει στο γράμμα του: «Η α ύ γ ή τ ω ν...είνε
π ρ ο μ ή ν υ μ α καλής ήμέρας»), δέν μπορούμε παρά νά είμαστε
ικανοποιημένοι με τήν εργασία του αυτή. Δέν θέλω βέβαια νά πώ
ότι έχει φθάσει, ούτε κατά προσέγγιση, στήν τελειότητα της διατυ-
πώσεως τών συναισθημάτων του. Αλλά μερικές στροφές του με
σταματούν με τήν έμορφία των. Στο ποίημα «Βεντάγιες» ξεχωρίζω
πολύ άρμονικούς στίχους. Παραθέτω μερικούς. Πρόκειται για μιá
δύση Σελήνης :

.....
«Χίλιων λογίωνε χρώματα πέρνουν τήν ώρα τά βουνά
κι' έν' έτσι σάν βεντάγια αίματωμένα
ή δύση κάτω όλόγυμνη στής άπλως λίμνης τά νερά
σε μιá ήσυχία όλογύρω έρωτευμένη.

Τ' άστέρια κρέμονται έξαλλα σαμάνια τ' άύλου του Ναού
και τά σταχτιά τά σύννεφα τ' άνάγια...»

.....
"Ωραία επίσης τά ποιήματα «Τώρα γυρίζω μόνος», «Ο Έρω-
τάς μου», «Sopor perpetuus», «Νοσταλγία». "Όσο για δύο-τρία
που έχει με φιλοσοφική χροιά, αυτά τά βρίσκω μάλλον μέτρια.
"Όχι ότι άμφιβállω για τήν ελλικρινείά των, αλλά οι σκέψεις που
έκθέτει σ' αυτά ό ποιητής είναι τόσο κοινές... («Τ' άσυμπλήρωτο
Γιατί», «Ταξίδι»). Τουλάχιστο νά είχαν κάποια πρωτοτυπία στόν
χειρισμό του θέματος των — αλλά δυστυχώς ούτε αυτό δέν συμβαί-
νει. Προτιμώ τον κ. Λαλαπάνο όταν τραγουδεί τις άναμνήσεις του,
τις νοσταλγίες του ή τήν αγάπη του για τήν Φύση.

Απ' τά τέσσαρα ποιήματα που μπαίνουν χωριστά στο τέλος,
ξεχωρίζω τήν «Πατινάδα». Είναι γραμμένη με πολλή διάθεση. "Αν
και θυμίζει τόν «Μπαταριά» του Μαλακάση, δέν στερείται ως τόσο
άπό προσωπικό τόνο και, παρά τις μικρές μορφικές άτημελησίες
που έχει, βρίσκω στόν λυρισμό της άρκετή δύναμη.

Τελειώνοντας, κοντοστέκομαι για μιá στιγμή. Έπιθυμώ νά πα-
ρατηρήσω ότι στα «Βήματα στή χλόη» βρήκα πλήθος άπό όρθογρα-
φικά σφάλματα : «στο έδώλιο» (σελ. 1), «περυσσοί» (3), «και κλές»
(5), «να κλές» (5), «τι έγίνει» (8), «τή περύσσα» (9), «τή περι-
φανη» (12), «τήν ώραία» (12), «θλυμένα» (13) κλπ. Αλλά έλπίζω νά
μη ευθύνεται γι' αυτά παρά ό στοιχειοθέτης, ή ό διορθωτής, του
βιβλίου ..

Γ. Α. Π.

ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΟΥ «*Μύθοι και διηγήματα*».

Ἡ Δνίς Ἀλεξανδρίδου, μιά ἐξαιρετικά μορφωμένη κόρη τῆς Πόλης, ἀπὸ χρόνια ἀγάπησε καὶ ἔγραψε τὸ παραμελημένο αὐτὸ εἶδος τῆς φιλολογίας τὸν μῦθο μὲ πρωταγωνιστὲς ζῶα, πουλιά, λουλούδια, ἔντομα. Ἐνα μέρος ἀπὸ ἔργο της αὐτὸ ἐκδόθηκε σὲ βιβλίο στὴ σειρά «τῶν βιβλίων γιὰ παιδιὰ» ἀπὸν μεγάλο ἐκδοτικὸ οἶκο Δημητράκου, μὲ ὑπέροχα σχέδια τῆς διαπρεποῦς καλλιτέχνιδας κυρίας Χαρ. Στεφανοπούλου. Περιλαμβάνει δέκα ἔξη μύθους καὶ διηγήματα τὸ ἓνα πιδ χαριτωμένο ἀπὸ ἄλλο. Θυμηθῆκαμε τὶς Fables τοῦ La Fontaine. Βέβαια οἱ κλασικοὶ μένουν κλασικοὶ καὶ ὁ La Fontaine ἦταν μεγάλος· ἀλλὰ σήμερα προτιμοῦμε νὰ βλέπουμε τοὺς μύθους νὰ γράφονται σὲ πρόζα. Ὁ στίχος βέβαια ὑποσμειώνει πιδ ἔντονα ὀρισμένα χαρακτηριστικὰ σημεῖα πὸν θέλει ν' ἀναδείξει ὁ συγγραφέας κι' ἔτσι τὸ συμπέρασμα τὸ ἠθικὸ ἢ διδακτικὸ τοῦ μύθου βγαίνει πιδ ἐπιγραμματικόν· μὰ ἡ ἐποχὴ μας θέλει πιότερη ἀνάλυση, πιότερη ἐπέκταση. Μᾶς ἱκανοποιοῦν παραπάνω οἱ μῦθοι στὴν πρόζα. Ἡ ποίηση ἄλλωστε σήμερα δὲν εἶναι μιά ἐπιδέξια ἔκφραση στιχογραφικὴ. Ἐξελίχτηκε διαφοροτικά, τὴν θέλομε γιὰ ἄλλα θέματα, γιὰ ἄλλες ψυχικὲς καὶ διανοητικὲς καταστάσεις.

Καὶ τὸ παιδί ἀκόμα σήμερα θέλει τὴν πρόζα, τὴν προτιμᾷ. Εἶναι διατεθειμένο νὰ γνωρίσει περισσότερο ἀναλυτικὰ παρὰ ἐπιγραμματικὰ τὴν μιά ἢ τὴν ἄλλη ὑπόθεση τοῦ μύθου.

Ἡ Δνίς Ἀλεξανδρίδου μὲ πολλὴ τέχνη κρατᾷ τὴν ἀρχιτεκτονικὴ καὶ τὸ πλέξιμο τοῦ μύθου. Νοιώθει κανεὶς τὸν λογοτέχνη πὸν δουλεύει μ' εὐχαρίστηση τὸ εἶδος αὐτό, καὶ τὸν ψυχολόγο πὸν σὲ μιά συνομιλία ζῶων ἢ πουλιῶν κατορθώνει μὲ φινέτσα νὰ σατιρίζει καὶ νὰ εἰρωνεύεται πολλὰ γεγονότα καὶ καταστάσεις. Τὸ ὕφος τῆς Δδος Ἀλεξανδρίδου ἔχει μιά μοναδικὴ φρεσκάδα καὶ οἱ εἰκόνες της πολλὴ παραστατικότητα.

Ἀπτὰ πιδ ὠραία κομάτια τοῦ βιβλίου εἶναι ὁ «Παπαγάλος», ὁ «Τσαλαπετεινός», ὁ «Βούβαλος καὶ ὁ Κύκνος», «Βάτραχοι καὶ Σουσουράδα», «Λαγὸς καὶ Γάϊδαρος», ἢ «Κουκουβάγια».

Τὸ βιβλίο τῆς Δδος Ἀλεξανδρίδου εἶναι ἀπτὰ πιδ ἀξιοσύστατα γιὰ τὶς ὥρες σχολῆς τῶν παιδιῶν εἶναι εὐχάριστο μαζὺ καὶ ὠφέλιμο.

P. Σ.

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

ΒΕΛ ΦΡΕΡΗ «*Παιδικὸ Θέατρο*». Ἐκδοτικὸς οἶκος Δημητράκου, Ἀθῆναι.

M. VALSA «*Le meurtre des enfants de Médée chez Néophon et chez Euripide*». Extrait de l'Acropole, revue du Monde Hellénique. Le Puy, Imprimerie la aute-Loire 1930.

ΓΙΑΝΝΗ ΜΠΕΡΑΤΗ «*Διασπορά*». Βιβλιοπ. Μ. Ζηκάκη, Ἀθῆναι, 1930.

ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ «*Τὸ πρόσωπον τοῦ Ἰησοῦ κατὰ τὸ Κοράνιον*», Ἐκδοτικὸς οἶκος «Γράμματα» Ἀλεξάνδρεια--Ἀθῆνα, 1930.

ΘΩΜΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ «*Ἱατρικὴ καὶ Λογοτεχνία*», «Γράμματα» Ἀλεξάνδρεια Ἀθῆνα. 1930.